Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

II 181282

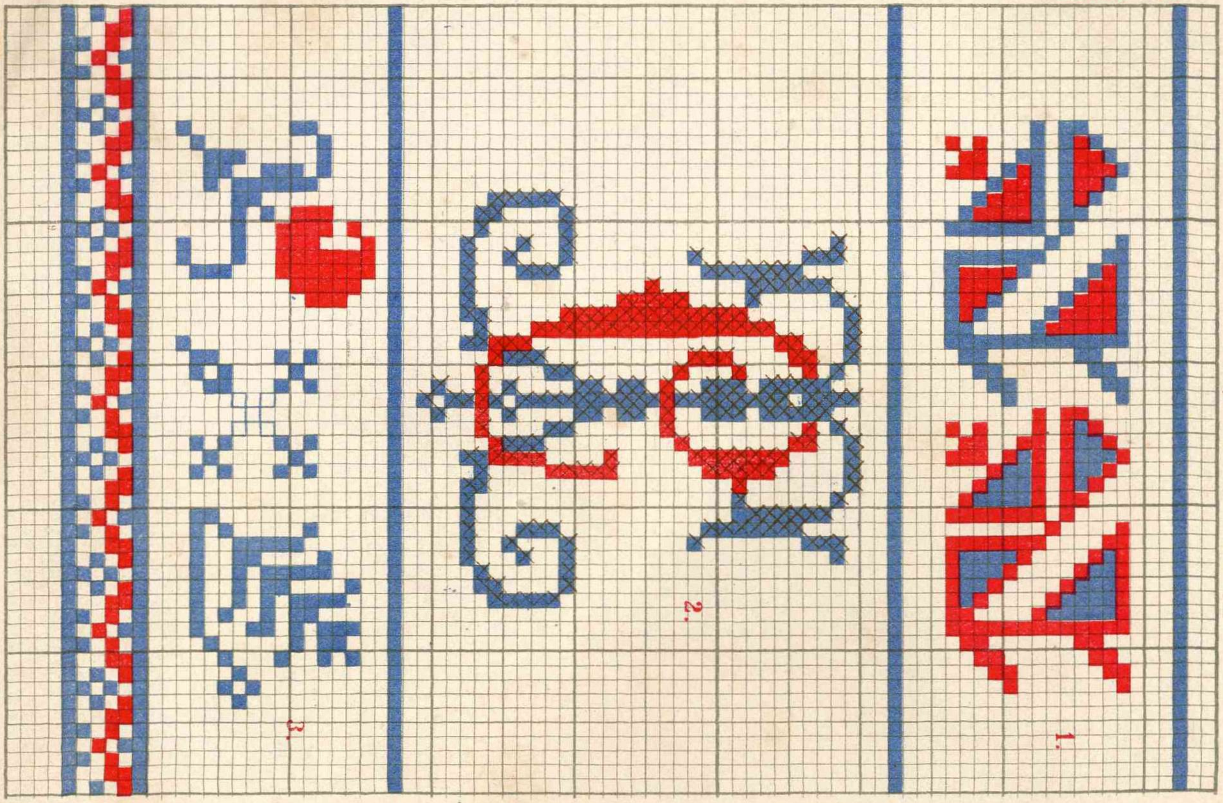
СРП. ДРЖ ШТАМПАРИЈЕ У БЕОГРАДУ 1896 ГОД.

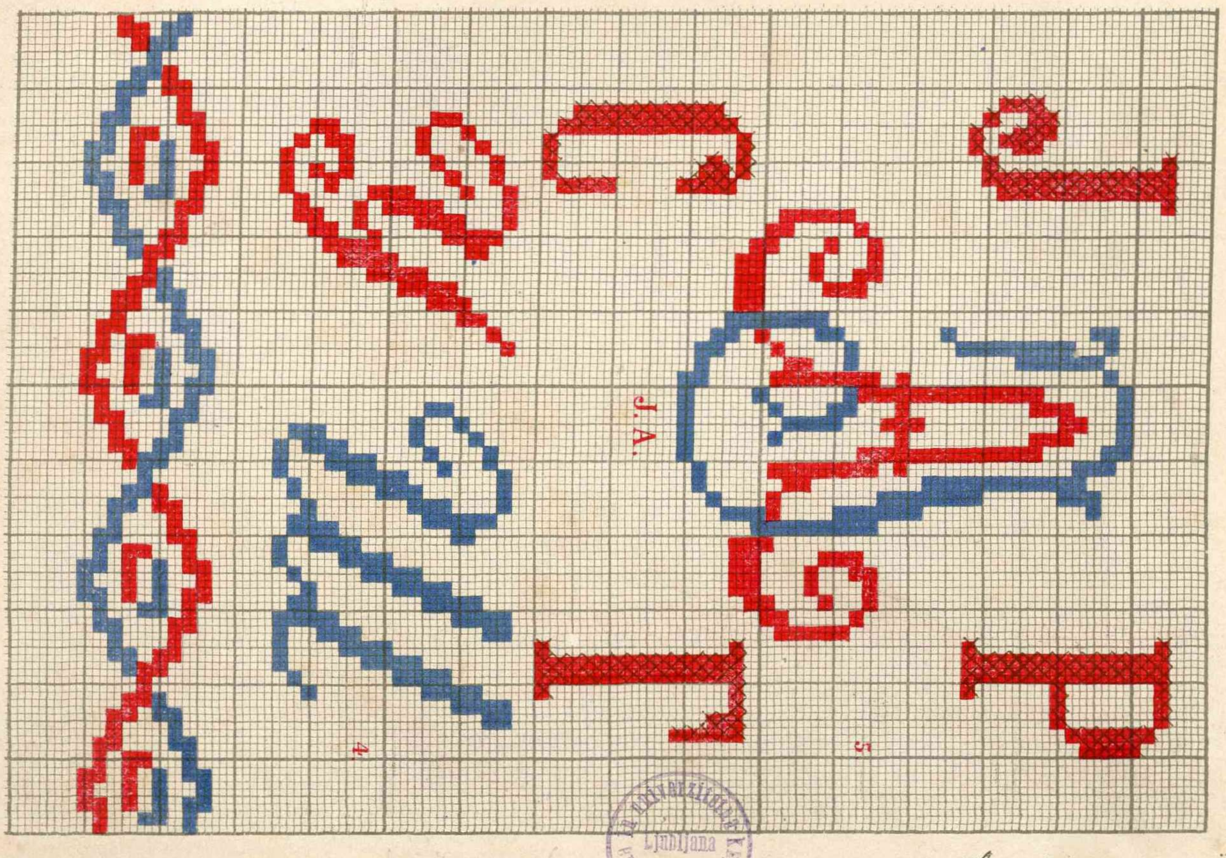
СРПСКИ ВЕЗ

СКУПИО И ЦРТАО ВЛАД. ТИТЕЛБАХ.

ПРВА СВЕСКА

ЦЕНА 1·50 ДИНАРА.

Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana

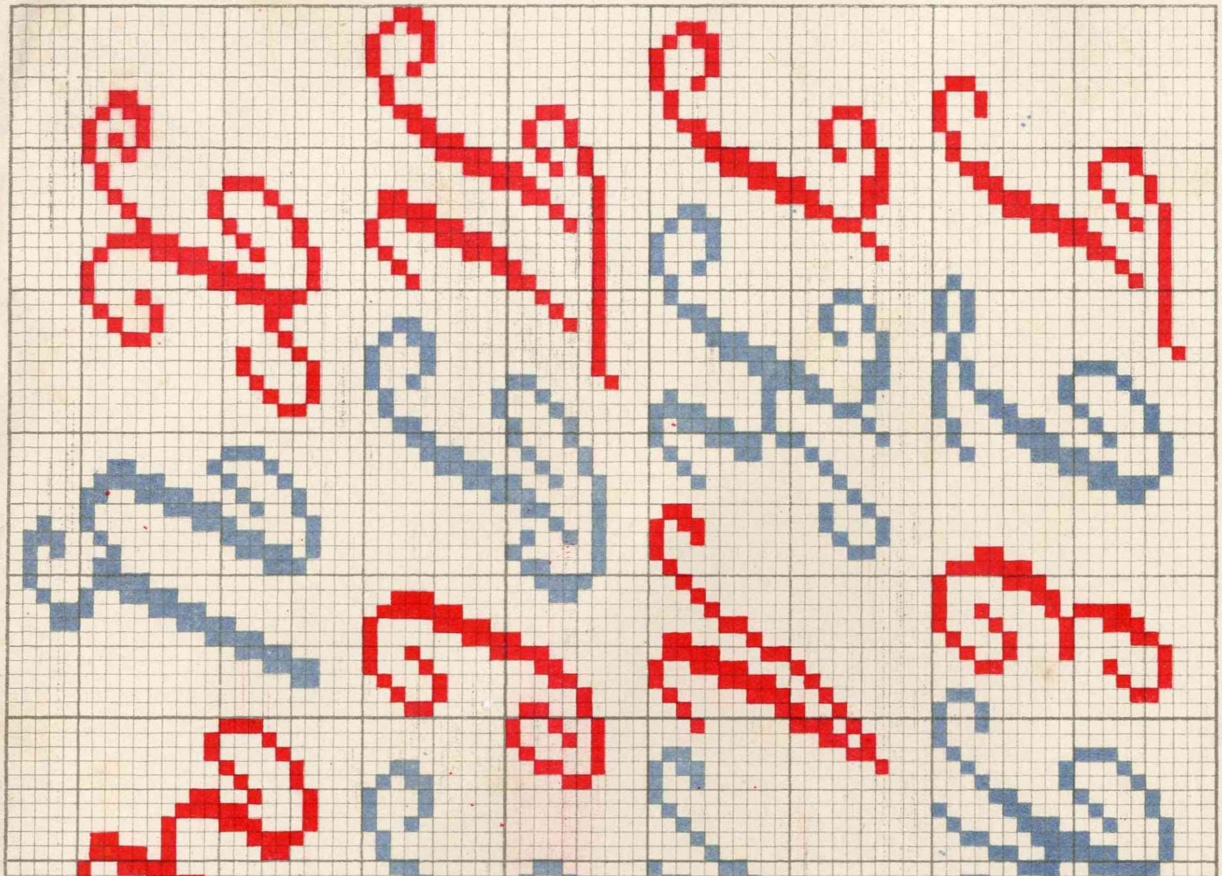
Ang Ilešič

II 181282

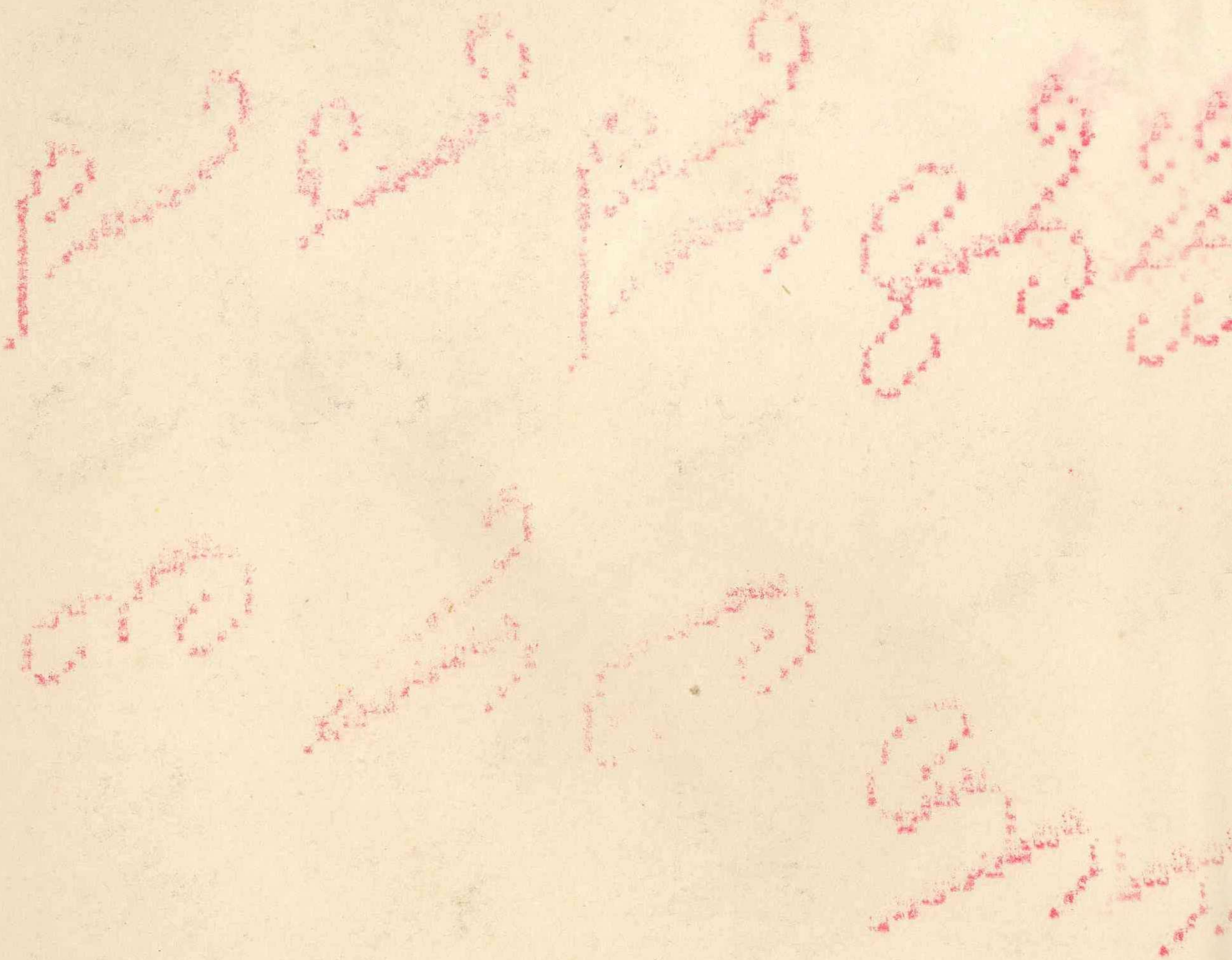
II 181282

Narodna in univerzitetna knjižnica - Ljubljana

№ 325/1963

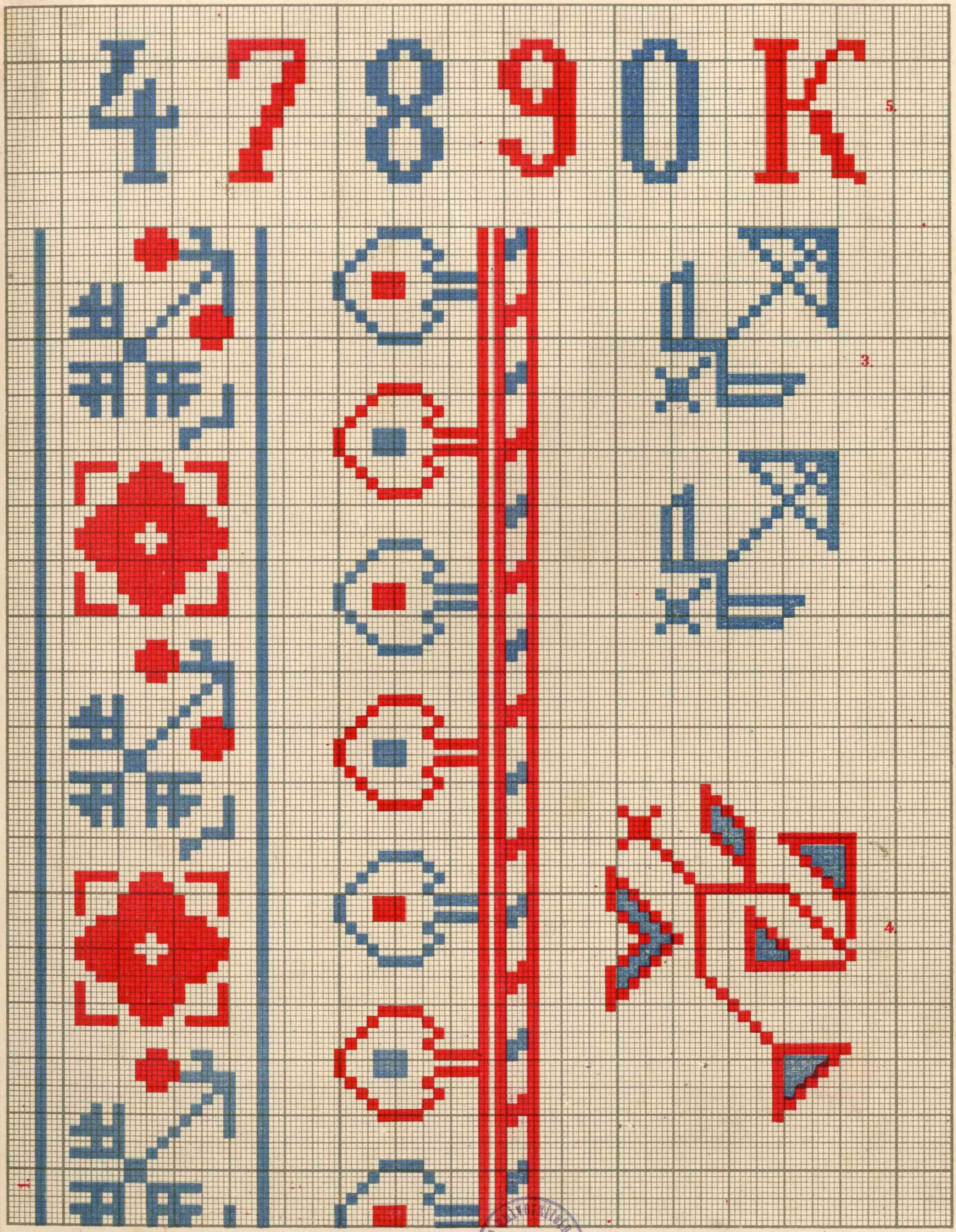
ad Я 325/1963
Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana

ad Ф 325/1963
Ljubljana

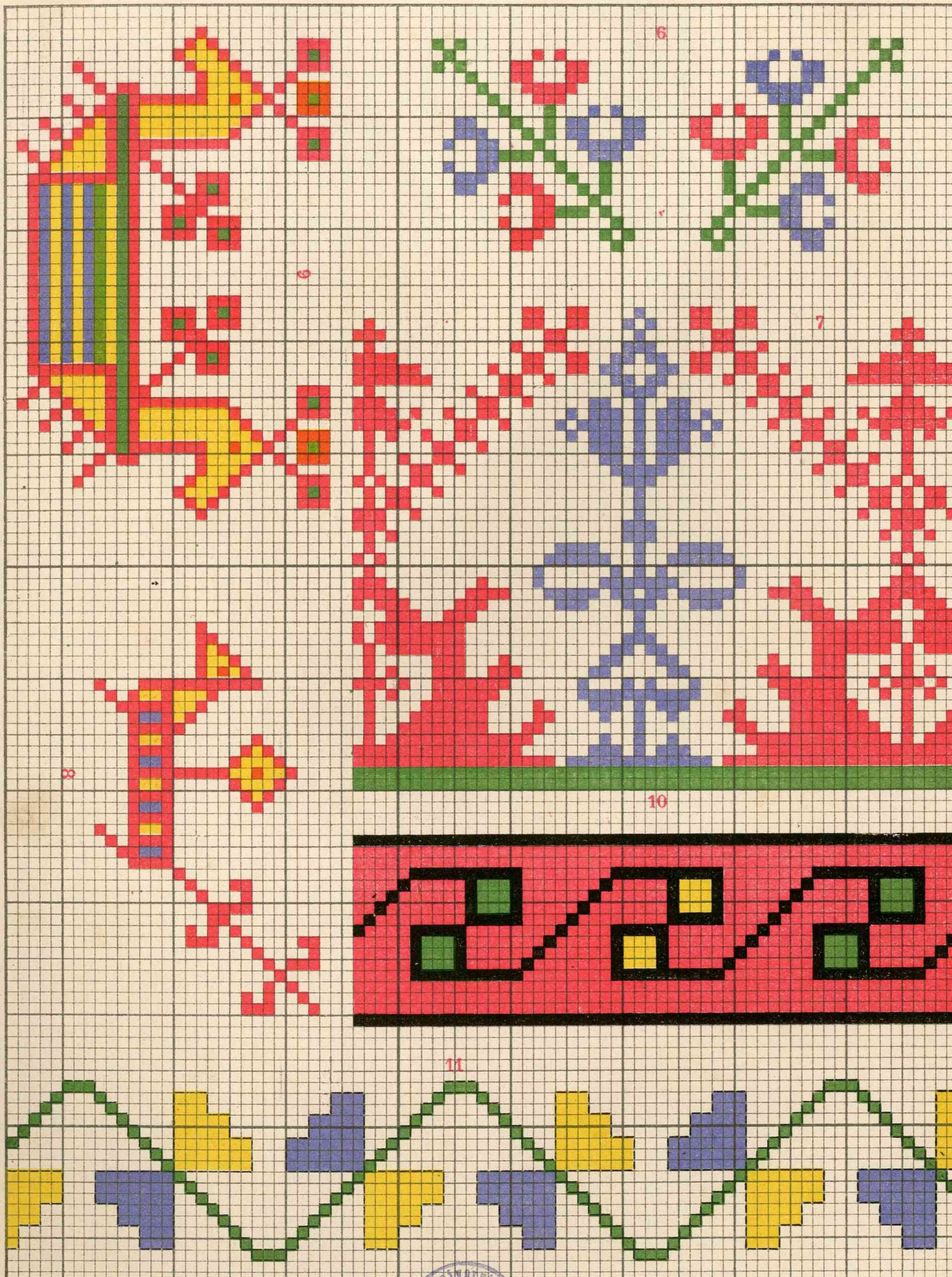

5.

3.

4.

ad № 325/1963
Ljubljana

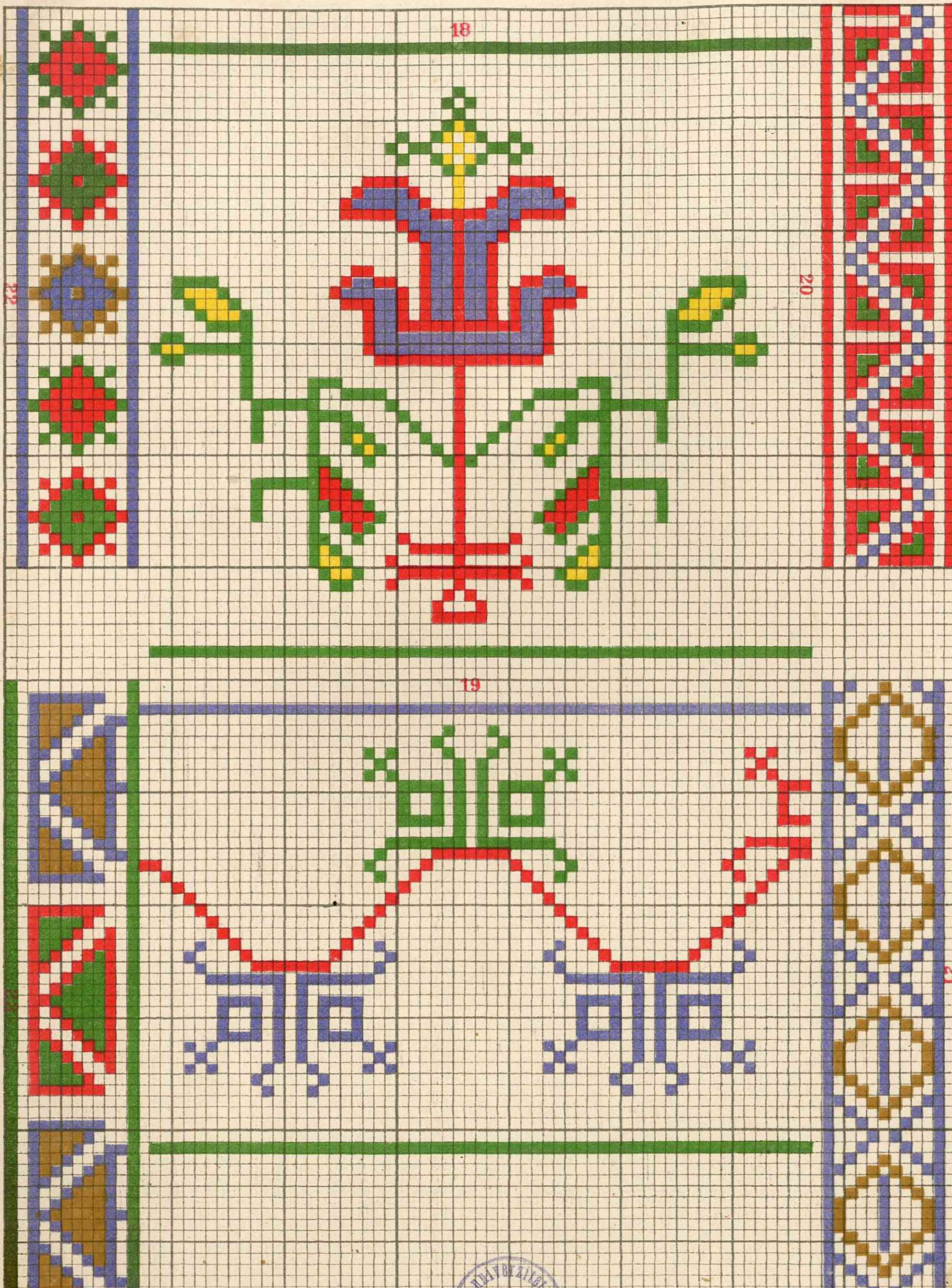

ad N. 325/1916
Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana

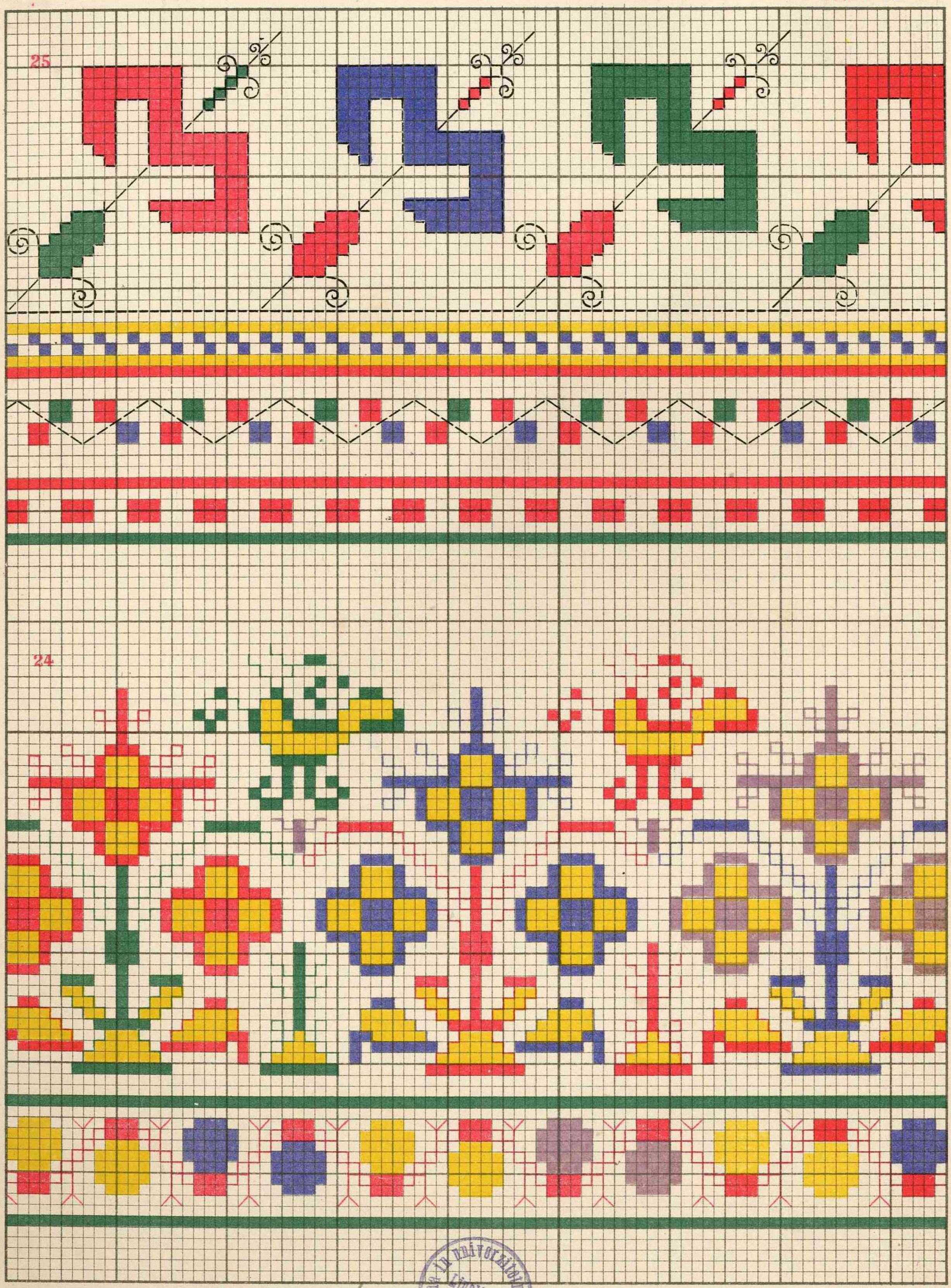
Ana Plesič

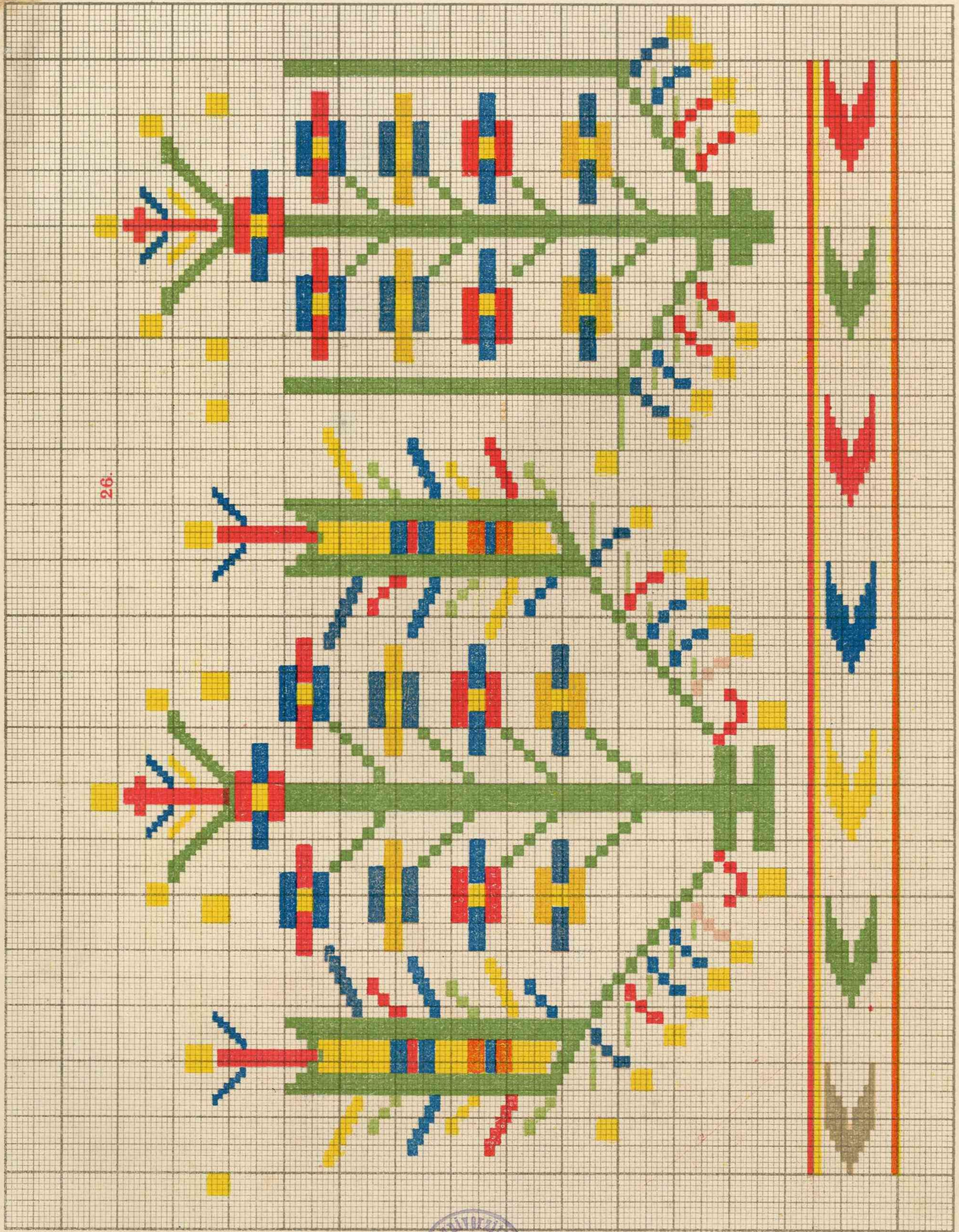
Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana
ad II 325/196

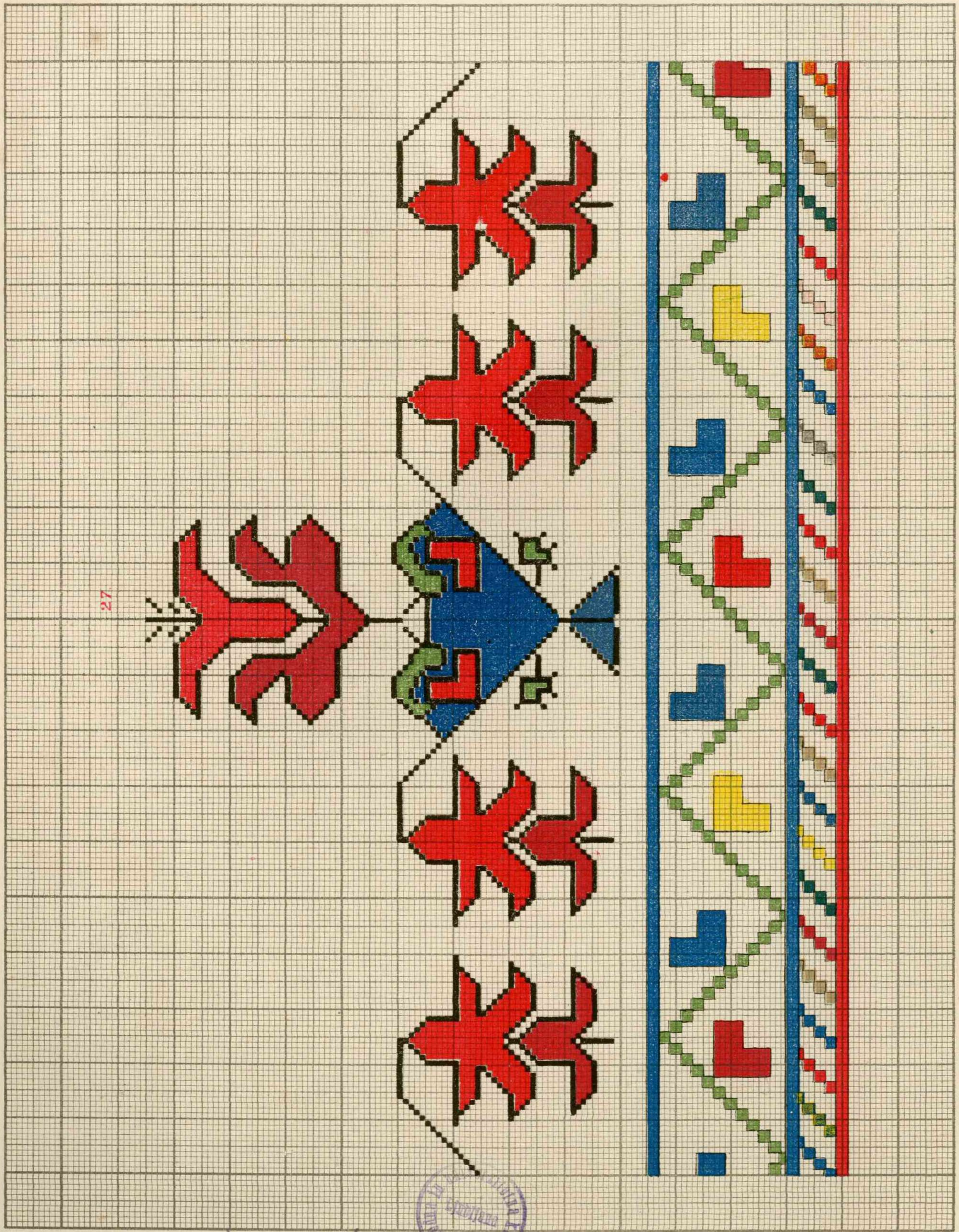
Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana
ad P 325/196

ad P 325/1963
Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana

Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana
ad P 325/1963

ad P 325/1963

ad № 325/1963
Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana

ad P 325/1963

Ang Ilesić

СРПСКИ ВЕЗ

1. СВЕСКА

Данас неће нико посумњати, да је српски вез особени, и необично важан, да има велику цену не само по орнаменталној већ и по техничкој изради.

Орнаменат словенски у опште а српски особито јесу и странци ставили упоредо са класичним орнаментом, јер заслужује то достојно место у подпуној мери.

По томе што је произашао из вредних руку наших вештих везиља у селима, из руку просте жене, — из народа — стоји орнаменат народни тако рећи још над класичним, који су уметници извели и усавршили.

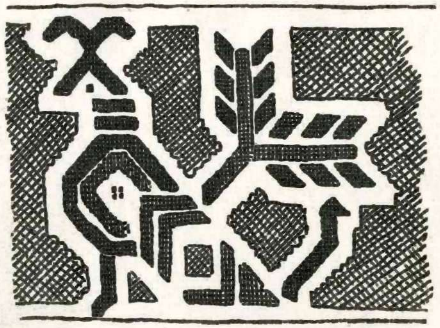
Противници изворности српскога орнамента, нису могли тако лако допустити, да Словени у овој културној грани стоје над њима! Кад се нису могли одупрети томе, да је орнаменат наш одличан по цртежу и по саставу боја, онда су тврдили да се у нашем народном везу налази неоспорно уплив туђе културе унет или позајмљен из Грчке, Мисирске, Персије, Арапске земље, и бог те пита из ког краја још! —

Да то тако није, не могу на овоме месту опширно доказивати, довело би ме то далеко. Хоћу али само у кратко да напоменем ово:

Украс или орнаменат, који противници називају „грчком звездом“ и који налазимо врло често у словенском везу, није грчког порекла, већ чисто словенског. Он је постао из орнамента „репатога петла“, који видимо на креветским застирачима као украс извезен, који има симболско значење, јер петао је био код Словена света птица, Симбол силе, храбрости и заштите против злих духова.

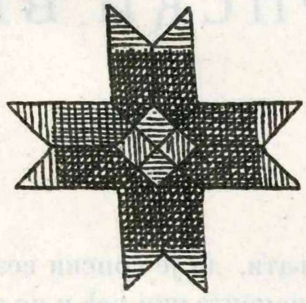
Шестопера звезда дакле је поникла из митолошке представе у прастаро доба. Сл. 1. јасно гледаоцу представља шестоперу звезду и њен постанак.

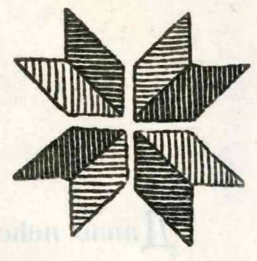
СЛИКА 1.

1

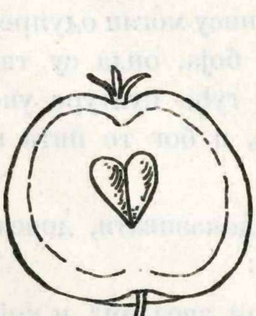

2 4 3

Орнаменат друге врсте, који се исто тако често употребљава у везу је јабука; За овај веле наши противници, да је позајмљен из Оријента и зову га Granatapfel. То је опет погрешно схватање. Овај украс има свој основ у јабуци на пола расеченој са семенкама или без њих, како Сл. 2. очигледно показује и објашњава постепено усавршавање орнаменталним додатцима.

СЛИКА 2.

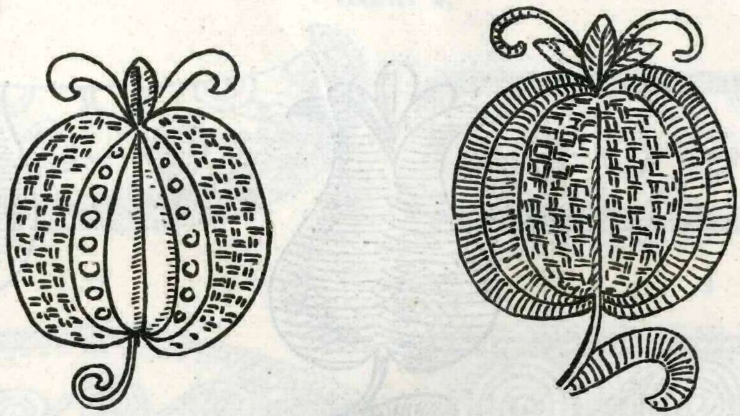
1 2 3

(види 4 и 5 на идућој страни)

Срце, има своје порекло у положају семена у јабуци како се сваки осведочити може из слике 3.

Таки орнаменти су жене саме узајмљивале из природе из биљног царства тако чине српкиње везиље у селима још и данас, несањајући ни из далека о грчком, мисирском, арапском и т. д. орнаменту.

(НАСТАВАК СЛИКЕ 2

4 5

Звонцасти орнаменат, веле пореклом је из Персије, и допао к нама у XIV столећу а представља лалу исти зумбул. — То тврђење је опет намерено на штету изворности српског орнамента изнешено.

СЛИКА 3.

1 2 3 4

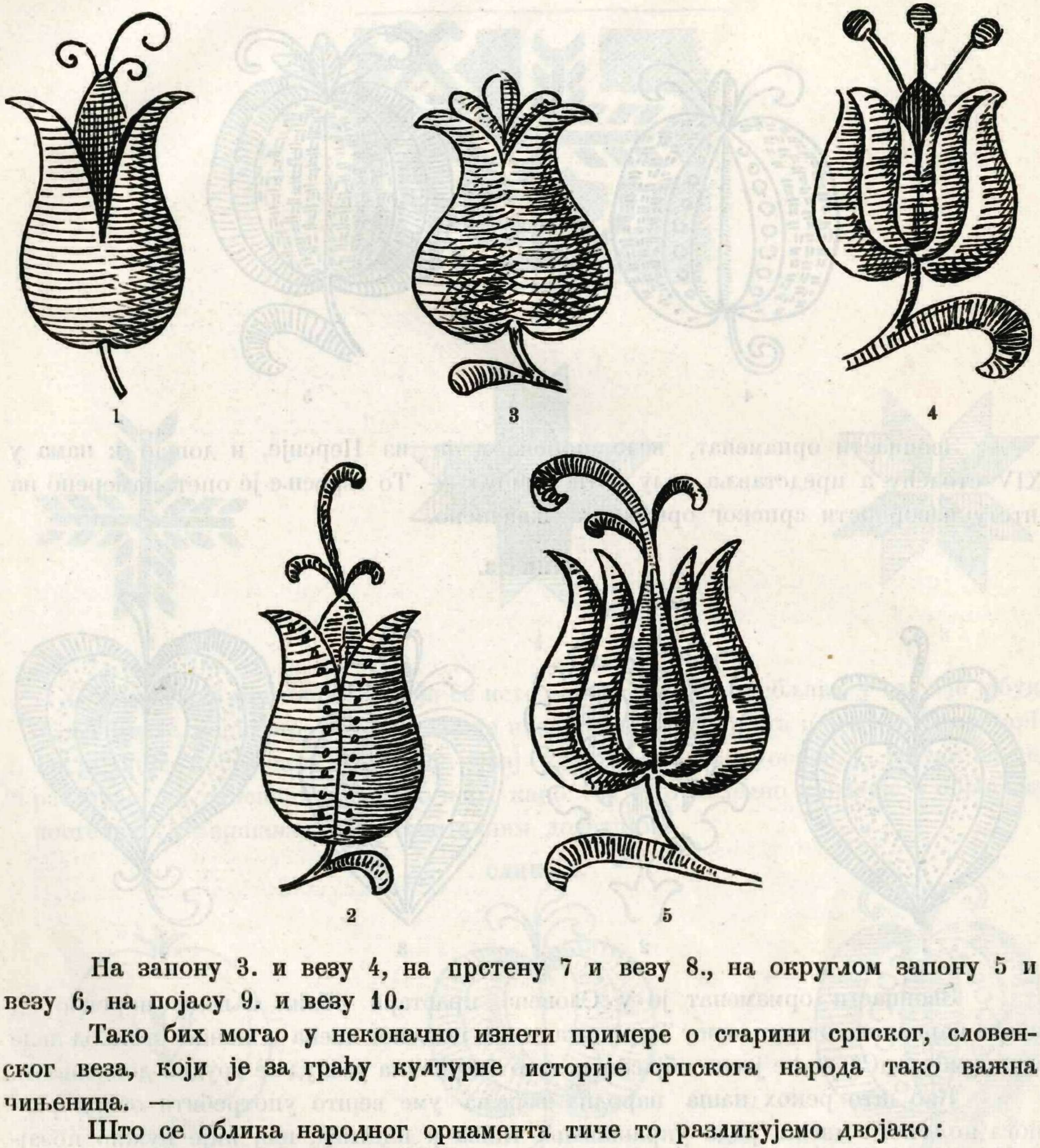
Звонцасти ормаменат је у Словена прастари облик и води порекло од цвећа народног, од омиљеног Ђурђевка и од пољског цвећа „Звонце“ а не од лале или зумбула. Сл. 4 ће јасно објаснити, што би речима узалуд се трудио доказивати.

Као што рекох наша народна везиља уме вешто употребити облик разнога пољскога цвећа, ради украшавања ткива и плетива, њој није нужно позајмљивати од страних народа, јер има довољно урођене уобразиље и изврстне интелигенције за тај уметнички посао.

Српски орнаменат је са свим изворни, — оригинални и самостални, он има свој постанак у прастаро доба, како се из приложених слика 5. јасно види. На

приложеној таблици видимо истоветне шаре на гривни старинској и на везу словенско-српском. (1.) и (2.)

СЛИКА 4.

На запону 3. и везу 4, на прстену 7 и везу 8., на округлом запону 5 и везу 6, на појасу 9. и везу 10.

Тако бих могао у неконачно изнети примере о старини српског, словенског веза, који је за грађу културне историје српскога народа тако важна чињеница. —

Што се облика народног орнамента тиче то разликујемо двојако:

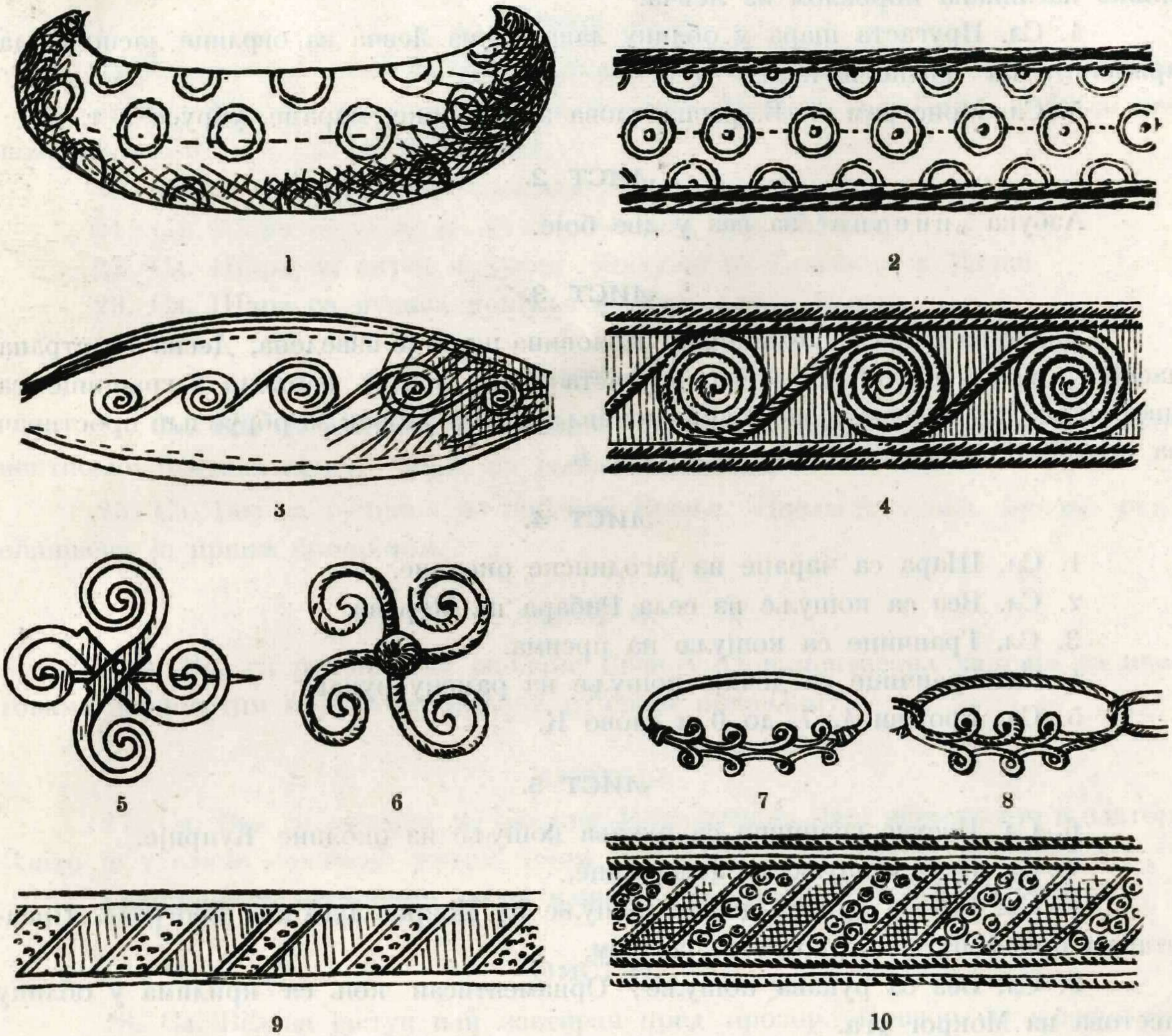
1. Правоцртни орнамерат и

2. Кривоцртни орнаменат.

Правоцртни орнаменат, или апстрактни, је најобичнији и састављен је из правих црта разнога положаја и дужине. Он се зове у науци геометријски орнаменат.

Кривоцртни орнаменат сложен је из лукова и кужних линија. Он узима своје обрасце из животињског или из биљног царства, млађи је од првог и често само у једоој боји извезен или шарен.

СЛИКА 5.

У овој првој свесци средио сам само геометријски орнаменат лакше врсте по цртежу и по склопу боја.

Разуме се, да сам при избору строго на то пазио, да се мени не поткраде који туђински орнаменат; већ да буде по избору чисто српски.

Пошто сам дознао, да код нас нема прегледаоница за везиво слова, нашао сам за добро да додам овој првој свесци и ту врсту веза а приказао сам и неколико монограма за ручнике.

ЛИСТ 1.

1. Сл. Орнаменат двобојан, са чарапе из Трстеника; може се врло подесно употребити за украшавање огрлица на кошуљи за оквир около убруса, ручника ит.д.

2. Сл. Монограм Т. С. за ручнике.

3. Сл. Три гранчице. Прва са црвеним пупољком, понавља се у једном реду више пута у подесном растојању. Друга са три цвета понавља се исто тако. Трећа гранчица са цветом и перастим листићем као и прва се понавља. За основну шару испод гранчица може се сасвим лепо употребити пругаста шара сниже насликана пореклом из Левча.

4. Сл. Пругаста шара у облику ланчића из Левча за огрлице ласно се да применити на разне начине.

5. Сл. Монограм А. Б. разна слова за ручнике, мараме, убрусе и т. д.

ЛИСТ 2.

Азбука „писана" за вез у две боје.

ЛИСТ 3.

Двобојна шара из Јелашнице. Половина шаре је изведена, Десна се страна ласно се може попунити. Доња пругаста шара иде у наоколо а гранчице са цветовима се у подесном растојању понављају. Леп узорак за рбрус или простирач за сто. — Разна слова и бројеви 1 до 6.

ЛИСТ 4.

1. Сл. Шара са чарапе из јагодинске околине.
2. Сл. Вез са кошуље из села Рибара на Морави.
3. Сл. Гранчице са кошуље на прсима.
4. Сл. Гранчице са дечије кошуље на рамену рукава.
5. Сл. Бројеви 4, 7, до 0 и слово К.

ЛИСТ 5.

6. Сл Цветне гранчице са рукава кошуље из околине Ћуприје.

7. Сл. Скут кошуље из Јелашнице.

8. Сл. Вез са рукава дечије кошуље из Мокрог Луга код Београда. Представља орнаментисаног коња са јахачем.

9. Сл. Вез са рукава кошуље; Орнаментисан коњ са крилима у облику цветова из Мокрог уга.

10. Сл. Шара са чарапе из Драгоцвета у Левчу.

11. Сл. Шара са кошуље, на рукаву, из Уба.

ЛИСТ 6.

12. Сл. Шара са кошуље из околине Ваљева.

13. Сл. Шара са чарапе из околине Манастира Манасије.

14. Сл. Део ткане и везене кецеље из околине Смедерева; да се врло подесно употребити за простираче, завесе и т. д.

15. Сл. Вез са скута кошуље из Мокрога Луга.

16. Сл. Вез на дну скута кошуље из Горачице.

17. Сл. Вез на дну скута кошуље из Кумодражи.

Ове шаре, 15. 16. 17. се понављају са по дасном променом боја и врло лепо се дају применити за украшавање разнога ткива, као ручника, убруса, чаршава и тако даље.

ЛИСТ 7.

18. Сл. Вез са кошуље из Мокрог Луга понавља се са подесном променом боја

19. Сл. Вез са скута кошуље из Горњег Матевца код Ниша, боје се наизменце мењају и шаре се понављају.

20. Шара са чарапе из Каманице код Ниша.

21. Сл. Шара са кошуље из Деспотовца, код Манасије.

22. Сл. Шара са скута и рукав кошуље из Глоговца у Мачви.

23. Сл. Шара са рукава кошуље из Глоговца у Мачви.

ЛИСТ 8.

24. Сл. Вез са ручника из околине Врање са занатске изложбе — орнаментисани цветови између којих по једна птица седи.

25. Сл. Вез са ручника из околине Врање. Цветаста шара првога реда обшивена је црним бришимом.

ЛИСТ 9.

26. Сл. Вез са ручника из околине Врање. Орнаментисана саксија са цветовима звонцастим који се у ширини ручника понављају.

ЛИСТ 10.

27. Сл. Вез са ручника из околине Власотинаца. Вез ибришимом и златом. Злато је у слици означено жутом бојом.

Гранчице са цветовима се на изменце понављају у ширину ручника.

ЛИСТ 11.

28. Сл. Вез за јастук или застирач пред прозор. Призор из сеоског народног живота.

Около слике ваља извести леп подесан оквир из подужних шара из ове књиге.

ЛИСТ 12.

29. Сл. Шара са чарапе из околине Крагујевца. Ова шара може се са свим подесно применити за украшавање столскога простирача, ако се горња шара употреби за оквир а доња црвено модра за средину простирача.

Првом овом свеском почињем изнашати на јавност оне дивне народне орнаменте, које су умотворине српских жена. Биће ми највећа награда ако сам успео у намери, да се ова свеска удомаћи у нашим кућама, а да не узимају наше везиље туђински орнаменат из страних журнала. А да учитељке стручног рада у школама својим настану, да се још више српски орнаменат у варошима негује а страни, нама туђи истисне.

Свеска 2, 3, и 4. обухвата оне шаре, које су богатије по боји и цртежу а завршиће се са орнаментом кривоцртим из Средњега века кад је у Српкиње та уметност цветала.

На Ђурђев дан 1895.

у Београду.

Вл. Тителбах.

Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana

102-)